

CEHCÂH el-GIFÂRÎ

(جيهجاء الفغاري)

Cehcâh b. Saîd el-Gıfârî
(ö. 36/657)Bey'atürriydân'da bulunan
sahâbilerden biri.

Mekke ile Medine arasında bulunan Gıfâr kabilesindedir. Babasının adının Kays veya Mes'ûd olduğu da söylenmektedir. Cehcâh kabilesinden bazı kimselemler Hz. Peygamber'e gelerek müslüman oldu. **Bey'atürriydân***da bulundu ve Benî Mustalîk kabilesiyle yapılan Müreysi' Gazvesi'ne (Şâban 5/Ocak 627) katıldı. Vâkidî'nin rivayetine göre muhacirlerin fakirlerinden olduğu için bu sırada ücretli olarak Hz. Ömer'in hizmetini görüyor ve onun atını çekiyordu. Muharebe müslümanların zaferiyle sonuçlandıktan sonra Müreysi' Kuyusu başında su almak üzere bir kalabalık toplanmıştı. Bu sırada Cehcâh ile ensardan Cüheyneli Sinân b. Vebre arasında su yüzünden kavga çıktı ve Cehcâh Sinân'a birkaç tekme attı. Bunun üzerine Sinân b. Vebre, "Yetişin ey ensar!" diye bağırdı; Cehcâh da, "Yetişin ey muhacirler!" diye seslendi. Hz. Peygamber'i çok üzen bu kavga, orada bulunan ve aynı zamanda Sinân b. Vebre'nin dostu olan Abdullah b. Übeyy'in muhacirlere karşı beslediği kin ve öfkeyi açığa vurmasına ve Medine'ye döndüklerinde müslümanları oradan çıkaracaklarına dair Münâfikûn süresinin 8. âyetinde, "Eğer bu savaştan Medine'ye dönersek andolsun ki şerefli kimseler açıkları oradan çıkaracaktır" şeklinde ifade edilen sözleri söylemesine sebep olmuştur.

Tabakat kitaplarında anlatıldığına göre Cehcâh bir gün Hz. Osman minberde hutbe okurken bilinmeyen bir sebeple dayandığı bastonu alıp sağ dizinde kırılmış, kırılan bastonun kıymığı dizine batmış ve bundan sonra kemik erimesi hastalığına tutularak Hz. Osman'ın şehid edilmesinden birkaç ay sonra vefat etmiştir.

Atâ b. Yesâr ve Süleymân b. Yesâr ile İbn Ömer'in âzatlısı Nâfi'in kendisinden hadis rivayet ettiği söyleniyorsa da Buhârî bunun doğru olmadığını kaydetmektedir. Tirmizî onun Hz. Peygamber'den rivayeti bulunduğunu söylemektedir ("Et'ime", 20).

BİBLİYOGRAFYA :

Buhârî, "Tefsîr", 63/5; a.m.f., *et-Târîhu'l-kebrî*, II, 249; Tirmizî, "Tefsîr", 63, "Et'ime", 20; a.m.f., *Tesmiyetü aşhâbi'n-nebi* (nşr. Ali Yardım), İzmir 1985, s. 334; Vâkidî, *el-Megâzî*, II, 415, 416, 435; Taberî, *Târîh* (Ebû'l-Fazl), II, 605; İbn Abdülber, *el-İst'âb*, I, 252-253; İbnü'l-Esir, *Üsdü'l-gâbe*, I, 365-366; a.m.f., *el-Kâmil*, II, 192; III, 168, 403; İbn Hacer, *el-İşâbe*, I, 253; Elmalılı, *Hak Dini*, VI, 5005.

ALİ YARDIM

CEHDAMÎ

(الجهمضى)

Ebû İshâk İsmâîl b. İshâk b. İsmâîl
el-Ezdi el-Cehdamî
(ö. 282/896)

Mâlikî fakihî ve muhaddis.

199 (815) veya 200 (816) yılında Basra'da doğdu. Daha sonra Bağdat'a yerleşti. Basra'da Ezd kabilesinden Cehâdime kolunun yerleştiği mahalleye nisbetle anılır. Büyük dedesi Hammâd b. Zeyd'den (ö. 179/795) Ebû'l-Hüseyn İbn Ebû Ya'lâ'ya (ö. 526/1131) kadar yakla-

şık üç asır boyunca birçok değerli âlim yetiştiren bir aileye mensuptur. Cehdamî küçük yaşta ilme âlaka duydu; İbnü'l-Muazzel'den fıkıh, Ali b. Medîni'den hadis öğrendi. Bunlardan başka aralarında Müsedded b. Müserhed, Ka'nebî, Ebû Bekir b. Ebû Şeybe, Süleyman b. Harb ve kendi babası İshak b. İsmâil gibi muhaddislerin bulunduğu birçok hocadan hadis rivayet etti. Mûsâ b. Hârûn, Nesâî, İbn Mücâhid, Abdullah b. Ahmed b. Hanbel, Ebû'l-Kâsım el-Begavî, Ebû Amr İbnü's-Semmâk, Niftaveyh, Ebû Bekir İbnü'l-Enbârî gibi tanınmış âlimler de kendisinden rivayette bulundular.

Mütevekkil - Alellah zamanında 860 yılında Bağdat'ın doğu tarafına kadı tayin edilen Cehdamî, Mühtedî-Billâh tarafından 869'da bu görevden alındı. Ancak Mu'temid-Alellah ertesi yıl onu görevine iade etti. Daha sonra kendi isteğiyle Bağdat'ın batı tarafı kadılığına nakledildi (872). Dört yıl sonra da Bağdat'ın tamamına kadı oldu ve ölünceye kadar bu görevini sürdürdü (Hatîb, VI, 287-288).

Cehdamî ayrıca halife tarafından Safârîler'den Ya'küb b. Leys'e gönderilen heyetlerin içinde yer almış (870, 875), Fars bölgesini ele geçiren Abdurrahman b. Vâsıl'a, esir aldığı Ahvaz nâibi İbn Müflih'i serbest bırakması için elçi olarak gönderilmiştir (875). Kaynakların çoğunda 22 Zilhicce 282 (11 Şubat 896) tarihinde vefat ettiği kaydedilirken bazı eserlerde 284'te (897) öldüğüne dair bir rivayete de yer verilir.

Mâlikî fıkıhında büyük otorite olan Cehdamî bu mezhebin delillerini ortaya koymuş ve Irak'ta yayılmasını sağlamıştır. Yahyâ b. Eksem'in (ö. 242/857), Medineliler'in fikhî görüşlerinin tartışıldığı bir meclise Cehdamî'nin gelmesi üzerine, "İşte Medine geldi" demesi, onun Medine fikhını (Mâlikî fikhını) çok iyi bildiğini göstermektedir. Ebû'l-Velîd el-Bâcî ichtihad derecesini anlatırken İmam Mâlik'ten sonra Cehdamî'den başkasının bu dereceye ulaşmadığını söyler. Cehdamî hadis âlimlerince **sika*** kabul edilmiş, uzun ömürlü olması sebebiyle de yaşadığı devirde "âlî isnâd"lı hadis rivayet etmek isteyen hadis talebeleri kendisine başvurmuştur.

Bid'at ehline şiddetle karşı çıktığı söylenen Cehdamî, resmî görevinden artakalan zamanının büyük kısmını hadise ve diğer ilmi çalışmalara ayırmıştır. Sarf, nahiv ve lugat ilminde ileri bir seviyeye

Cehdamî'nin
Kitâbu
Fazlî's-salât
'ale'n-nebi
adlı eserinin
ilk ve son
sayfaları
(Köprülü Ktp.,
nr. 428/3,
vr. 117*, 135*)